

МАРКЕРИ ЧАСУ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ У БРИТАНСЬКОМУ ТА АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (на базі художніх творів “The man of property” by J. Galsworthy та “A farewell to arms” by E. Hemingway”)

Анотація. У даній статті розглядається використання маркерів часу у британському та американському варіантах англійської мови. Ключовим питанням є вивчення значення та класифікації маркерів часу.

Ключові слова: маркери часу послідовності, передування, одночасності, кратності / однократності, тривалості та часової локалізованості.

Тема даної статті присвячена маркерам часу, їх специфіці та проблемі використання в британському та американському варіантах англійської мови.

Дослідження проводилось на базі художніх творів “The Man of Property” by J. Galsworthy та “A Farewell to Arms” by E. Hemingway.

На даний час існує багато робіт присвячених засобам номінації категорій часу та простору в англійській мові, зокрема праці таких вчених, як Бондарко А.В., Беляєва Є.І., Виноградов В.В., Грищенко І.А., Казаченко А.А., Маслаченко Г.П. та інші.

Однак у зіставному плані британського та американського варіантів англійської мови маркери часу та простору не досліджувалися, що зумовлює актуальність данної розвідки.

Традиційним ядром функціонально-семантичного поля (ФСП) часу вважається граматична категорія дієслівного часу, а периферією — лексичні показники, лексичні конкретизатори дієслівного часу, лексичні актуалізатори, іменники та прислівники з темпоральним значенням у систематизації яких полягає новизна даного дослідження.

Ядро полів часу формують часові форми дієслова (обов'язковий та універсальний засіб вираження часу), тобто доміант полів. Компонентами цих полів також являються: сполучники підрядних речень в структурі складного речення, прислівники часу, дієслова фізичної дії, іменники зі значенням часу з прийменником та без прийменника, прикметники зі значенням часу [2, 105].

Отже, маркери часу — слова, в тлумачення яких входить семантичний компонент часу: темпоральні прислівники, прийменники, сполучники

в підрядних реченнях та іменники, прикметники, числівники, що виступають обставинами часу в реченні [3, 36].

У досліджуваних романах семантику темпоральності формують часові поля, які виражають часові відношення між діями: послідовності, передування, одночасності, кратності / однократності, тривалості та часової локалізованості.

Поле послідовності визначається особливою частотністю та висловлює ряд сем: віднесення дії до минулого, одиничність дії, локалізація дії в часі [2, 105].

До слів, що реалізують часові значення послідовності, відносяться дієслова фізичної дії, прикметники (*next, further*), прислівники (*then, eventually, finally, later soon, presently, suddenly*), прийменники часу (*after, past*), словосполучення, виконуючі функцію обставин часу (*three days later, after that, in the end, at last*) та сполучники (*and, after, then*) [5].

Поле передування носить ретроспективний характер і реалізується, по-перше, морфологічною формою дієслова, а по-друге, темпоральними висловлюваннями, представленими одним словом, словосполученням та реченням. В цьому полі реалізовані наступні семи: передування відносно моменту мовлення, одиничність дії, завершеність або переривання дії, локалізованість дії в часі [7].

До окремих слів реалізації темпорального значення передування відносяться прислівники (*ago, already* (в значенні «раніше»), *before, just, then.*), прийменники (*before* (в значенні «до, раніше»)) та обставини часу (*at first, last Sunday, last year, so far, day before yesterday, some day etc.*). Прислівник “*then*” може реалізовуватись і в полі послідовності в значенні «потім», і в полі передування в значенні «тоді, у той час» [5].

Одночасність виражається невеликою кількістю словосполучень типу “*at that point*”, “*at that time*”, та більшою мірою, підрядними реченнями з часовими сполучниками “*when, while, as soon as, just as*” [5].

Із всієї кількості складнопідрядних речень часу у вибірці найбільша частина виражає саме значення одночасності.

Відношення двох дій може позначати:

Дія підрядного означального речення відбувається в той же час, що і дія головного речення; тимчасовість та протяжність дії підрядного речення визначається як мінімальний інтервал або точка на осі часу.

На осі часу дії головного та підрядного речень протікають паралельно одне одному; їх часові інтервали можуть співпадати повністю або частково.

Дії головного та підрядного речень протікають приблизно в один і той же час.

До маркерів часу одночасності також відносяться прислівники (*hardly, instantly, immediately when*), прийменник часу *“at”* (вказує на період часу: наприклад, *at this moment, at any time*).

ФСП тривалості в англійській прозі передає як одиничну дію, так і кратну дію та виражає ряд сем: відношення дії до минулого, тривалість одиничної дії, тривалість дії кожного окремого фрагменту, одиничну дію, локальну / нелокальну дію в часі [6].

Маркерами часу поля тривалості виступають прислівники тривалості (*continually, daily, since, recently, still* (в значенні «все ще»)), прийменники часу (*after* (в значенні «через»), *by, during, for, from, till / until, to*), сполучник часу *“while”* у підрядних реченнях та обставини часу (*all day, all evening, as long as, day and night, for a while*) [1, 249].

ФСП кратності реалізується певними часовими формами, окремими словами, словосполученнями та цілими реченнями.

В англійській прозі частіше всього реалізується ФСП однократності, яке виражає наступні семи: віднесеність дії до моменту часу, кратність дії, нелокалізованість дії у часі. До маркерів часу кратності відносяться: прислівник *“once”*, прикметники *“only”* (єдиний), *“unique, unusual, extraordinary”* та ін. Однак, найбільш частотними мовленнєвими одиницями, які виражають значення однократності, являються вказівні займенники *“this, that”*, числівник *“one”*, які використовуються для вказівки на певний момент якоїсь конкретної події. Дані слова входять до складу словосполучень, які виконують функцію обставин часу [1, 251].

Окрім того, значення кратності в прозі виражається постійною кратністю, яка характеризується наступним набором сем: всечасність, одиничність дії, кратність дії, нелокалізованість дії у часі. Маркерами часу кратності виступають прислівники частотності (*again, always, ever, never, occasionally, often, rarely, sometimes, usually* etc.) та словосполучення у складі з порядковими числівниками (*a second time, the first*

day), з прикметником *“every”* (*every day, every season, every night*) [4].

Останнє поле часової локалізованості в досліджуваних романах представлено, перш за все, показником моменту часу *“now”*.

Значення часової локалізованості виражається прийменниково-іменними словосполученнями з прийменниками *“at, in, on”*, які вказують на точний момент часу: *at 10 o'clock, at 7.45 p.m., at the weekend, at Christmas, at that moment, on Monday, on the following day, in the evening* [4].

Підбиваючи підсумки, ми можемо зробити висновок, що один і той же темпоратив може виражати декілька часових конотацій. Наприклад, прислівник *“then”* виражає як послідовність дії, так і передумання; прислівник *“once”* позначає як однократну дію, так і передумання; прийменниково-іменне словосполучення *“at seven o'clock”* є складовою полів часової локалізації та однократності.

В результаті аналізу було виявлено, що в романі *“The Man of Property”* J. Galsworthy функціонально-семантичне поле часу представлено маркерами часу послідовності (14%), передумання (8,5%), одночасності (8,6%), тривалості (19%), кратності / однократності (30,2 %) та маркерами часової локалізованості (14%).

Розглянувши та проаналізувавши роман *“A Farewell to Arms”* Е. Hemingway ми дійшли висновку, що функціонально-семантичне поле часу також представлено маркерами часу послідовності (14%), передумання (8,6%), одночасності (10,5%), тривалості (17%), кратності / однократності (36%) та маркерами часової локалізованості (19,6 %).

Підбиваючи підсумки, слід відмітити, що досліджених романах найбільшою представленістю серед маркерів часу виступають прислівники та прийменники, потім обставини часу та сполучники. Але слід вказати, що в американському варіанті англійської мови більш вживаними є словосполучення, які виступають обставинами часу і в яких, частіше за все, опускаються прийменники. У той час, як в британському варіанті домінують прийменниково-іменні словосполучення, де прийменники зазвичай не опускаються. Таким чином, можна дійти висновку, що відмінності у вживанні маркерів часу між американським та британським варіантами англійської незначні.

Перспектива дослідження маркерів часу полягає у подальшому вивченні праць письменників, представників британської та американської літератури, та у визначенні ролі вживаних у творах конструкцій.

Література

1. Беляева М.А. Грамматика английского языка / М.А. Беляева. — М. : Высшая школа, 1977. — 333 с.
2. Качалова К.Н. Практическая грамматика английского языка / К.Н. Качалова, Е.Е. Израилевич. — Санкт-Петербург, 2003. — 606 с.
3. Тураева З.Я. Категория времени: Время художественное и время грамматическое / З.Я. Тураева. — М., 1979. — 54 с.
4. Galsworthy J. The Man of Property / J. Galsworthy. — Wildside Press LLC, 2007. — 400 p.
5. Hemingway E. A farewell to arms / E. Hemingway. — Vintage, 1999. — 294 p.
6. <http://www.e-education.ru/inf/about.shtml>
7. <http://www.provisor.com.ua>

Кузьминецкая О.Ю. Маркеры времени в художественной литературе в британском и американском вариантах английского языка (на основе художественных произведений “The Man Of Property” J. Galsworthy и “A Farewell To Arms” E. Hemingway). — Статья.

Аннотация. В данной статье рассматривается использование маркеров времени в британском и американском вариантах английского языка. Ключевыми в данной статье являются вопросы значения и классификации маркеров времени.

Ключевые слова: маркеры времени последовательности, предшествования, одновременности, длительности и временной локализованности.

Kuzminetskaya O. Use of Time Markers in British and American Fiction (based on “The Man Of Property” by J. Galsworthy and “A Farewell To Arms” by E. Hemingway). — Article.

Summary. The article focuses on the usage of time markers in British and American English. Its key idea is to examine the notion of time markers and their classification.

Key words: the time markers of sequence, precedence, simultaneity, duration, multiplicity and time localization.